

Erry Stoové: meer transparantie in sociale zekerheid

‘OOK IK BEN WEL EENS spoorbijs

SVB-bestuursvoorzitter Erry Stoové pleit al jaren voor een Burgerpolis, een ‘akte van zekerheid’ waarmee de burger eenvoudig kan zien wat zijn rechten en plichten zijn. Geen overbodige luxe in ons ‘verouderde en steeds complexere’ stelsel.

TEKST: PETER BOORSMA, FOTOGRAFIE: MICHEL CAMPFENS

Erry Stoové heeft er de tijd voor genomen. Het interview met de voorzitter van de Raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) vindt plaats op het hoofdkantoor in Amstelveen. Een fors kantoorpand van alweer zo’n twintig jaar oud, dat echter opvallend modern oogt. Misschien komt het door de lichte kleuren, de drie glazen liften die onafgebroken naar boven en beneden zoemen en de grote, open werkkamer waar de januarizon fors naar binnenschijnt. Stoové wil zijn idee voor een Burgerpolis nog eens onder de aandacht brengen. Zeker nu de volksverzekeringen ingewikkelder worden en het voor de burger steeds lastiger wordt te achterhalen waarop hij nu precies recht heeft. “Ik heb gemerkt dat ik het idee goed moet uitleggen.”

Het idee van ‘een polis’ dateert uit 2003, toen hij als directeur van de het Centraal Orgaan Asielzoekers gevraagd werd voor een ambtelijke denktank over publieke dienstverlening. “Ik constateerde dat de burger steeds minder inzicht heeft in wat de overheid voor hem regelt en wat hij zelf moet doen. De Burgerpolis fungeert voor Stoové als een ‘akte van zekerheid’, waarin de overheid de burger vertelt welke diensten geleverd worden en aan welke criteria die moeten voldoen. “Zo kan de overheid beloven voldoende tijd te nemen om wijzigingen in wet- en regelgeving door te voeren zodat de mensen hun maatregelen kunnen nemen. Als de burger op 15 december hoort dat

de kinderbijslag per 1 januari naar beneden gaat, kan hij de overheid daarop aanspreken.”

OVEREENKOMST

De Burgerpolis moet uiteindelijk gaan fungeren als een overeenkomst tussen burger en overheid. Als overzicht van rechten en plichten. “Zo kan de burger lezen hoe zijn inkomensachteruitgang bij werkloosheid wordt opgevangen. Maar ook waar de overheid *niet* voor zorgt - de zaken die hij zelf moet regelen door te sparen of zich te verzekeren.” De Burgerpolis is niet statisch, maar neemt ook ‘nieuwe risico’s’ op, zoals ‘eenzaamheid’. Stoové: “Als ik dreig te vereenzamen, kan de overheid dan ook iets voor mij betekenen? Kunnen ze er bijvoorbeeld voor zorgen dat ik mobiel blijf, dat ik af en toe de taxi kan nemen?” Idealiter ontwikkelt de Burgerpolis zich uiteindelijk tot een persoonlijk statusoverzicht waarin mensen hun persoonlijke gegevens kunnen raadplegen en eventueel corrigeren, zodat ze exact kunnen zien wat er voor hen geregeld is, of dat ze bijvoorbeeld te maken hebben met een AOW-gat. “Dat helpt ook om de uitvoeringsorganisaties met elkaar te laten samenwerken in de back office. Sociale zekerheid en zorg zijn steeds nauwer met elkaar verbonden, maar hanteren misschien wel acht verschillende definities van bijvoorbeeld het begrip ‘partner’. Ik verwacht dat dit soort zaken dan aan het licht komen en dwingt tot stroomlijning.”

HET
ter'

'We moeten opnieuw
bedenken wat onder het pakket
'solidariteit' valt'

‘Ons stelsel is een gebouw met balkonnetjes en torenkamertjes’

Moeten gemeenten hun eigen regelingen in de Burgerpolis onderbrengen?

“Hoe meer decentralisatie, hoe meer specifieke voorzieningen op gemeentelijk niveau. Als je de Burgerpolis ziet als een infrastructuur, kun je natuurlijk ook zeggen: ‘Ik ben burger van Nederland, maar ook van Hilversum’. Het zou voor gemeenten interessant zijn aan te sluiten. Maar het Rijk kan dat nooit verplichten.”

En landelijke uitvoerders als UWV en het CIZ?

“Zes grote uitvoerders – de Belastingdienst, UWV, CVZ, IB Groep, RDW en SVB – werken al samen op het gebied van digitale diensten in de ‘Manifestgroep’. De DigiD komt uit die koker. We kunnen makkelijk besluiten de Burgerpolis gezamenlijk tot ontwikkeling te brengen en daarbij aansluiten op bestaande initiatieven. De invulling komt dan voor rekening van de organisaties zelf. Deskundigen hebben mij verzekerd dat het technisch haalbaar is de ingewikkelde regelingen naar persoon uit te werken. Ook op dat punt zijn er al veel ontwikkelingen gaande.”

Raad van Inspiratie Burgerpolis

Een zogeheten ‘Raad van Inspiratie’ stimuleert de komende jaren de realisatie van de Burgerpolis. Zij bewaakt het gedachtegoed van de polis en draagt dit verder uit. De Raad van Inspiratie bestaat uit:

- * Roel Bekker, secretaris-generaal Vernieuwing Rijksdienst
- * Elly Bogerman, directeur stichting ICTU
- * Hannah Bovenkerk, organisatieadviseur, interim-manager en gastdocent TiasNimbas Business School
- * Alex Brenninkmeijer, Nationale Omroepbond
- * Johan Hakkenberg, algemeen directeur Rijksdienst voor het Wegverkeer

- * Henk van der Kolk, voorzitter FNV Bondgenoten
- * Arriën Kruyt, wethouder SZW gemeente Amersfoort
- * Joop Linthorst, voorzitter Raad van Bestuur UWV
- * René Paas, voorzitter Divosa
- * Ralph Pans, voorzitter directieraad VNG
- * Felix Rottenberg, bestuurder, raadgever en programmamaker
- * Chris Sigaloff, vicevoorzitter Kennisland
- * Jan de Vuijst, organisatieadviseur en hoogleraar Informatiewetenschap aan de Universiteit van Tilburg

Is het zorgelijk dat volksverzekeringen als de AOW steeds ingewikkelder worden?

“Elke detaillering in volksverzekering doet de volksvertegenwoordiging met goede bedoelingen. Maar ik vraag me af of we niet doorschieten. Neem de discussie over de betaalbaarheid van de AOW. Nu constateren we dat een van de problemen is dat mensen later beginnen met werken en daardoor minder bijdragen aan de AOW. Dan kun je toch zeggen dat iedereen vijftig jaar moet bijdragen? Begin je op je twintigste, dan draag je bij tot je zeventigste. Begin je eerder, dan stop je eerder met bijdragen. De aanpassingen die voortkomen uit het politieke debat, kun je niet voorkomen. Maar met de Burgerpolis maak je de concrete uitwerking daarvan wel zichtbaar. Zeker als straks iedereen een ‘persoonlijk kluisje’ heeft, waarin precies staat wat zijn situatie is. Dan wordt duidelijk hoe een voorgenomen maatregel uitpakt voor concrete individuen. Als we bijvoorbeeld de rollator uit het vergoedingenpakket halen, wat betekent dat voor de burger? Het concept werkt dan als een testbank voor nieuwe maatregelen.”

VERWARREND

Afgelopen najaar presenteerde de SVB de resultaten van een grote enquête onder 1.600 Nederlanders over de sociale zekerheid. Daaruit bleek dat slechts 15 procent van de respondenten het huidige stelsel transparant vindt. Driekwart gaf aan het verwarrend te vinden dat regelingen op verschillende manieren worden uitgevoerd. De respondenten is ook gevraagd welke zaken er onder collectieve regelingen moeten vallen. Een van den uitkomsten: een ruime meerderheid vindt dat er iets gedaan moet worden voor mantelzorgers. “Verrassend. Blijkbaar denken mensen dat het iedereen kan overkomen dat hij minder moet gaan werken om voor zijn zieke vader of moeder te zorgen en dat daar wat tegenover mag staan.”

Volgens Stoové is dit een teken dat het denken over sociale zekerheid onderhevig is aan verandering. “Het is tijd om opnieuw te doordenken wat binnen en wat buiten het pakket solidariteit valt. Voor veel mensen valt het krijgen van kinderen daarbinnen. Gratis schoolboeken vinden ze moeilijker. Ook solidariteit met rokers die ziek worden, ligt moeilijk. Zelf vind ik dat ingewikkeld. Want er zijn bewuste keuzes en dingen die je overkomen. Op zich is dat weer een pleidooi voor die Burgerpolis; want dan overzie je het hele pakket.”

Hoog tijd dus voor een stelselherziening?

“Ons stelsel dateert van direct na de oorlog en is uitgegroeid tot een gebouw met allerlei balkonnetjes en torenkamertjes. We moeten kijken of het nog voldoet. Maar laat het een organisch doordenken zijn, geen grote stelselherziening. Want dat werkt niet in onze snelle samenleving. Ik ben een van de ondertekenaars van het Baliemanifest. Hierin constateren we dat het ouderwetse werkgevers- en werkne-

Wie is Erry Stoové?

- 1947 geboren in Soerabaia
- 1973 afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Utrecht met als specialisatie Volkenrecht en Europees recht
- 1976 diverse functies bij het ministerie van CRM (later VWS)
- 1987 directeur Welzijn, Sociale Zaken en Gezondheid bij de gemeente Haarlem
- 1995 algemeen directeur Centraal Orgaan Asielzoekers
- 2002 voorzitter raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank

Erry Stoové is actief op tal van andere gebieden, onder meer als voorzitter van de raad van toezicht van de Rijnland Zorggroep en voorzitter van de stichting Indisch Herinneringscentrum Bronbeek.

mersconcept en de bijbehorende zekerheden verdwijnen. Wat betekent dit voor de arbeidsverhoudingen, de manier van verzekeren en wat de bijdrage van de overheid moet zijn? Op die vragen moeten we antwoord gaan geven.”

Spelen gemeenten een rol in die door u bepleite herijking van de sociale zekerheid?

“Lastige kwestie. Er was een tijd dat Amsterdam heel andere voorzieningen kende dan, zeg, Deventer. Naar die situatie moeten we niet terug. Bovendien zijn burgers steeds mobieler; mensen wonen in de ene gemeente en werken in de andere. Eén gemeente met een WW van zes weken en andere met een WW van acht, daar is ons land te klein voor. Toch moet ik erkennen dat gemeenten een steeds grotere rol krijgen in voorzieningen die voor burgers belangrijk zijn, zoals de Wmo.”

TENDENS

Steeds meer regelingen in de sociale zekerheid zijn inkomensafhankelijk. Een belangrijke ontwikkeling, vindt Stoové. Want: “Je krijgt alleen ondersteuning als je er zelf niet in kunt voorzien. Dat maakt het ingewikkeld. Nu krijgen de meeste huishoudens zorgtoeslag om de zorgpremie te betalen. Zou je de nominale zorgpremie niet veel lager moeten vaststellen? Je zou ook lagere standaardbedragen kunnen nemen die weliswaar niet marktconform zijn, maar wel betaalbaar voor minimuminkomens. Heb je meer inkomsten, dan betaal je meer premie.” Nadeel

van inkomensafhankelijke regelingen is dat ze de armoedeval groter maken. “Dan loop je vervolgens het risico dat er heel ingewikkelde uitvoeringsregelingen komen met anticumulatieregelingen, zoals in België en Duitsland. Mijn punt is: welke keuze je ook maakt, zorg dat het behapbaar en inzichtelijk blijft voor de burger.”

Vanwaar uw gedrevenheid om zaken transparanter en simpeler te maken?

“Ik heb dat altijd gehad. Die *drive* heeft zich bij de SVB alleen maar versterkt, omdat ik zie dat veel mensen die van ons afhankelijk zijn, desperaat worden. Ze begrijpen het niet meer. Dat de kinderbijslag naar de vrouw gaat en de kindertoeslag naar de man. Of neem de eigen bijdragen die geïnd worden voor AWBZ. Mensen raken de draad kwijt, dat houdt mij ontzettend bezig. Ook in de persoonlijke sfeer help ik wel eens ouderen, maar zelfs ik ben soms het spoor bijster. Neem het voorbeeld van een vrouw wiens partner van een boot viel en waarschijnlijk is verdronken. Haar AOW stopt, maar zolang de man niet is gevonden, krijgt ze geen Anw-uitkering. Een uitkering die overigens ongeveer even hoog is. Dan moet ze zolang een bijstandsuitkering aanvragen, die ook even hoog is. Ik vind: een uitvoerder moet dan op het idee komen of AOW of Anw te verstrekken. En dan na een jaar het eventueel te veel of te weinig verstrekte geld te verrekenen. We denken veel te weinig vanuit het burgerperspectief. Gelukkig gaat dat in sneltreinvaart veranderen.” *